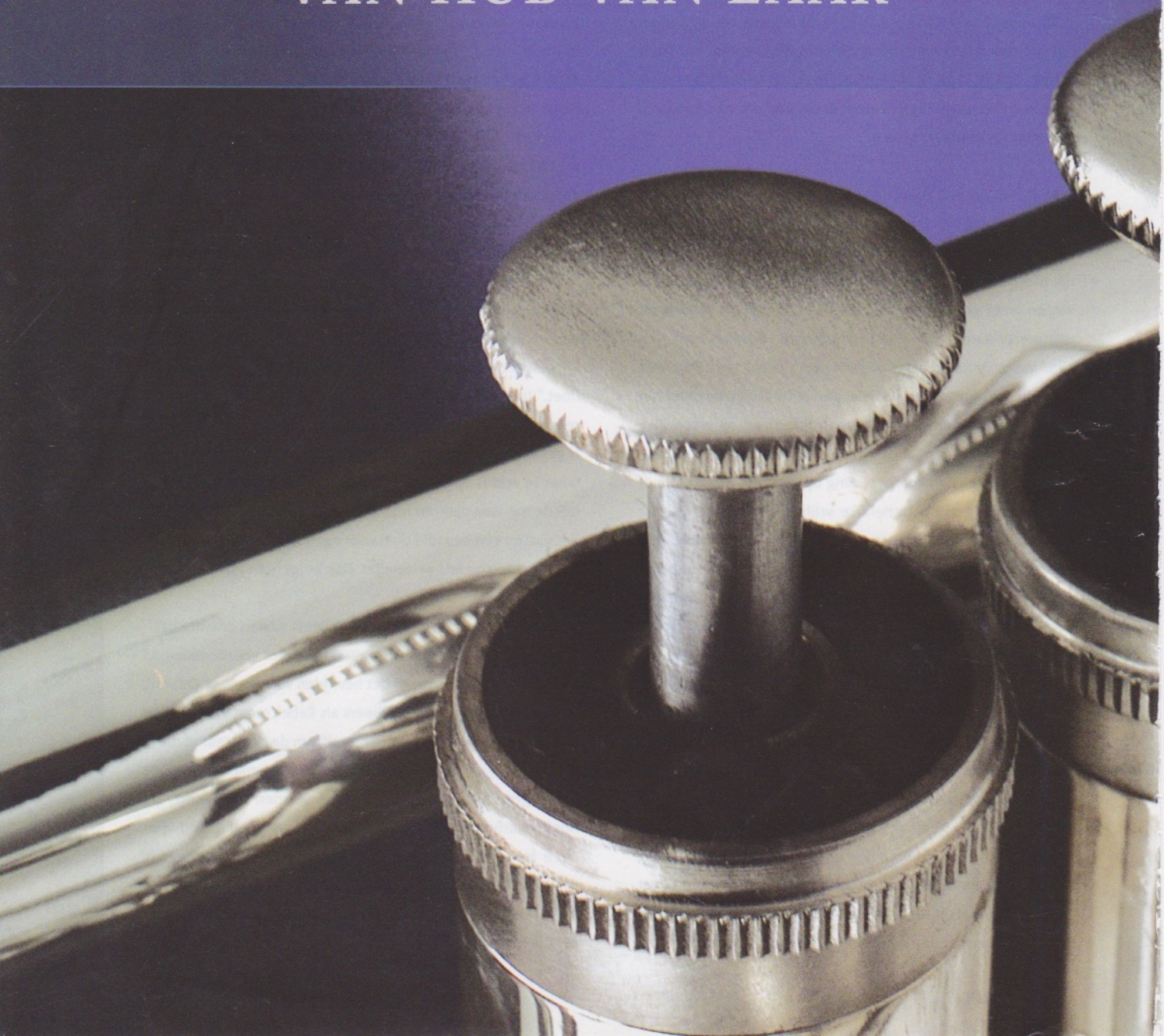
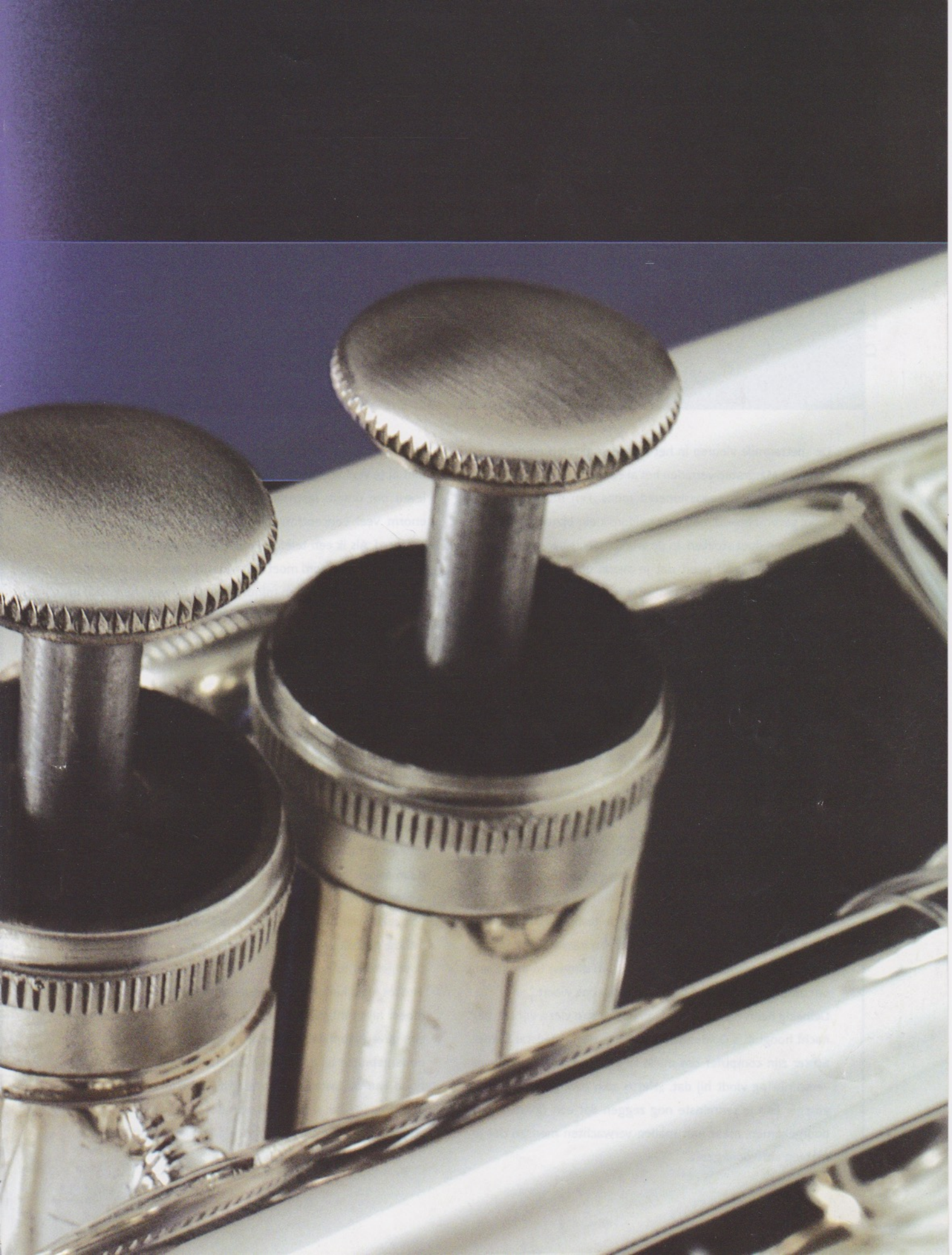

DE KLANKVOLLE KUNSTWERKEN
VAN HUB VAN LAAR

GEEN TIJD OM UIT TE BLAZEN

Vrijwel alle trompettisten van het Concertgebouworkest en het Limburgs Symfonieorkest spelen op een 'Hub van Laar', maar ook elders in de wereld, heeft het koper van de blaasinstrumentenbouwer uit Margraten zijn weg gevonden. „Dit jaar zat ik te kijken naar de Oscar-awards in Los Angeles en daar zitten vier van mijn instrumenten bij. Dat geeft echt een enorme kick.”

De spetterende kleuren in het huis, de kantoren en de werkplaats in Margraten verraden het al een min of meer: dit is het domein van een gepassioneerd mens. Een muur in heftig rood, gecombineerd met zo'n heldere kleur blauw dat het de adem even doet stokken. In de werkplaats is het geel zó geel dat het het gevoel geeft dat je overal omgeven bent door zonlicht. „Het is heel belangrijk dat je werkt in een omgeving waarin je je prettig voelt, omdat je anders niet honderd procent kunt presteren. En dat is het enige waar ik genoeg mee neem: alleen dan kun je de beste worden,” zegt Hub van Laar, bouwer van koperblaasinstrumenten.

Hij is geen echte prater. Maar als hij het heeft over de trompetten en bugels die hij smeedt, klopt, buigt en klaarmaakt, hebben zijn woorden een bijna explosieve lading. De kracht van een passie.

NACHTWERK

Meer dan tachtig uur per week is hij er mee bezig. De voorgaande nacht nog, is hij om half twee opgestaan, om een paar uur te werken aan een instrument. „Mijn hersens blijven vaak maar doordraaien. Zelfs op bed lig ik te malen, hoe ik iets moet oplossen, hoe ik het geluid van een instrument kan verbeteren. Dan móét ik er gewoon uit om dingen te proberen, om uit te zoeken of wat ik heb bedacht, ook werkt.”

Gelukkig heeft hij niet veel slaap nodig: zo'n vier à vijf uur per nacht hooguit. 's Ochtends om half zes zit hij meestal alweer achter zijn computer om mails te beantwoorden: een ware verschrikking vindt hij dat. „Het is zo'n dwingend medium: vroeger kon je tenminste nog zeggen dat een fax niet was doorgekomen, maar met mailen verwachten mensen dat je meteen antwoord geeft.”

Hij beperkt die activiteit echter tot één keer per dag, om verder niet al te veel afgeleid te worden van datgene waar zijn hele leven om draait: instrumenten bouwen. „Dat werk vraagt enorm veel concentratie. Ik word daar het liefst niet in gestoord. Als ik een telefoon moet beantwoorden of iemand in de winkel te woord moet staan, duurt het eenmaal terug in de werkplaats zeker tien minuten eer ik er weer helemaal in zit. Daarom werk ik ook graag 's avonds en in het weekeinde. Dan word ik tenminste door niemand gestoord. Dat werkt het prettigst.”

ROEPING

Hub van Laar en instrumenten bouwen: het was eigenlijk onontkoombaar. Al op tienjarige leeftijd wist hij dat dát was wat hij wilde worden. Hij speelde in de harmonie, zoals zoveel van zijn leeftijdsgenoten in dit gebied dat van oudsher te boek staat als het hart van de harmonie- en fanfaremuziek. „Spelen vond iederéén leuk, maar waar nou mijn drang vandaan kwam om ze ook te willen bouwen? Ik zou het niet weten, het was gewoon zo'n gevoel dat ik had en waarvan ik ook zeker wist dat het zo zou gaan. En het was ook een hardnekkig gevoel: er zijn nooit andere toekomstideeën tussen door gekomen.”

Het lot hielp hem een handje: nadat hij de MTS had afgerond, moest hij in militaire dienst. Daar bleek hij ongeschikt voor een gevechtsopleiding, omdat hij hoogtevrees had. Hij werd ondergebracht bij de militaire kapel, waar hij voor het onderhoud van de instrumenten zorgde. Hij had nog nauwelijks ervaring in die richting, maar dat was geen probleem. „Gewoon een kwestie van logisch nadenken,” zegt Van Laar.

OPLEIDING

Via dat werk kwam hij in contact met instrumentenmakerij Schenkelaars in Eindhoven. Hij wilde er dolgraag werken, maar tot drie keer toe werd zijn verzoek afgewezen. De aanhouder wint en toen hij er voor de vierde keer op de stoep stond, was het raak. Hij mocht er komen werken, maar voor niks! Twee jaar lang reed hij elke dag heen en weer tussen zijn woonplaats Sibbe en Eindhoven, om daar aan het vak te snuffelen.

Vervolgens kreeg hij de unieke kans om bij een klein bedrijf in Stuttgart in dienst te treden. Schenkelaars was met veertig werknemers meer een industrieel bedrijf. Het ambachtelijke Duitse bedrijf, met slechts vier werknemers, trok Van Laar veel meer. Temeer omdat hij het kon combineren met zijn opleiding tot instrumentenmaker. Drie jaar lang volgde hij het schema van drie maanden werken, vier weken naar school. Na afloop kreeg hij de titel: gezel.

Daarna ging hij nog drie jaar door en werd vervolgens meester koperblaasinstrumentenmaker.

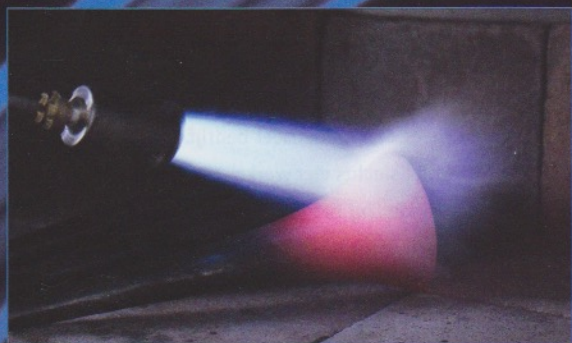
Na nog diverse stages in de Verenigde Staten en enkele jaren in Duitsland, begon hij in 1990 voor zichzelf in Margraten. Hij wilde zich graag in die regio vestigen, omdat daar nu eenmaal veel fanfares en harmonieën zaten en hij er ook veel mensen kent.

Het begon natuurlijk met reparaties, maar gaandeweg bouwde hij ook steeds meer trompetten. Hij heeft zich toegelegd op de bouw van bes-trompetten, c-trompetten en bugels - ofwel de melodieuze ruggengraten van de fanfareorkesten, zoals Hub van Laar ze noemt.

Hij kreeg al snel een goede naam en inmiddels is hij leverancier van trompetten en bugels, voor het Concertgebouworkest, het Limburgs symfonieorkest, het Residentieorkest, het Radiosymfonieorkest en het orkest van André Rieu. Daarnaast is er vanuit het buitenland ook steeds meer belangstelling van de musici. In de VS spelen diverse gerenommeerde jazz-musici op een Van Laar. Komend jaar reist hij ook weer naar Los Angeles, Japan, Zweden en Australië om zijn trompetten daar te verkopen.

CORNET

Van Laar weet nog precies hoe mooi het was zijn eerste instrument - een cornet - helemaal zelf te bouwen. Het was ook meteen een goed instrument, met een mooi geluid.

„Natuurlijk werd ik bij het maken ervan sterk gestuurd door mijn leermeester, maar het was duidelijk wel iets waar ik gevoel voor had. Ik heb deze eerste cornet nog steeds beneden hangen er zijn altijd nog mensen die hem willen kopen vanwege het warme geluid. Maar die doe ik natuurlijk nooit weg.”

Tegenwoordig weet Van Laar meestal al na een paar noten te hebben geblazen op een net vervaardigd instrument, of het goed is of niet. Uiteindelijk worden al zijn instrumenten met een speciaal computerprogramma doorgemeten en gecontroleerd. „Ze moeten minstens een acht hebben, anders mogen ze de deur niet uit.”

De kracht van zijn trompetten is dat ze eigenlijk 'op maat' worden gemaakt. Iemand die een Hub Van Laar wil, komt het instrument uitproberen en al naar gelang zijn of haar specifieke wensen, wordt het blaasinstrument aangepast. „Het is moeilijk om vooraf te bepalen of een trompet een mooi geluid heeft: dat is ook afhankelijk van de persoonlijke smaak en voorkeur van de bespeler én wat voor soort muziek je ermee wilt spelen.”

Doordat hij de instrumenten volledig zelf bouwt, is hij ook in staat voor mensen met een handicap zodanige aanpassingen te verrichten dat ze er toch op kunnen spelen. Zo heeft hij onlangs voor een gehandicapt meisje een trompet gebouwd, die bijna op een saxofoon leek. Hij doet jaarlijks diverse van dit soort aanpassingen en ook dat is werk dat hem veel voldoening geeft. „Zeker als mensen ziek of gehandicapt worden

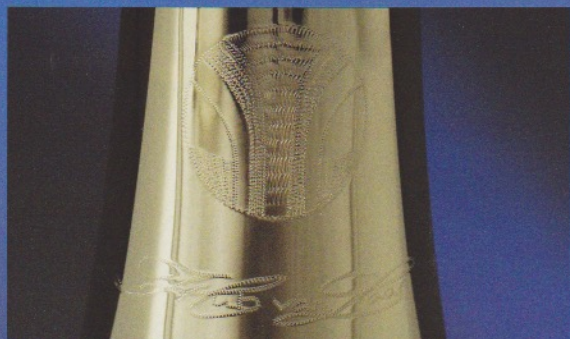
kan het ontzettend veel voor hen betekenen als ze door een aantal veranderingen toch hun instrument kunnen blijven bespelen.”

PRODUCTIE

Hub van Laar heeft vier mensen in dienst en bouwt zo'n 200 instrumenten per jaar. Meer wil hij er ook niet produceren. „Ik wil ze namelijk wel allemaal zelf hebben gezien. Mijn naam staat erop: ik wil dat ze allemaal dezelfde goede kwaliteit hebben. Een paar jaar geleden had ik meer mensen in dienst, maar dat gaf me geen bevrediging. Ik was veel te veel bezig met controleren en regelen en daar heb ik absoluut geen lol in. Dat is niks voor mij. Ik wil gewoon zelf bezig zijn in de werkplaats. Dan ben ik het gelukkigst.”

Lopend door de diverse werkruimten, zijn de diverse stadia van het bouwen van een blaasinstrument goed te volgen. Eerst wordt uit grote koperrollen een vorm geknipt. Die vormen worden samengevouwen en hard gesoldeerd en vervolgens wordt de lasnaad verhamerd. Het koper wordt op een vorm gedrukt en voorzien van een felsrand. Daarna wordt de beker met lood gevuld - een buis die je hol buigt breekt anders - en verhamerd. Dit is belangrijk voor de resonantie en de aanspraak van het instrument.

„Het spannendste van het maken van een instrument is het maken van de beker. Dat luistert echt heel nauw: ik hoor inmiddels aan de klank van het timmeren op het materiaal of

de hardheid en daardoor resonantie goed is. Al weet je dat natuurlijk nooit helemaal zeker. Dat is immers ook van factoren afhankelijk waar je niet helemaal de hand op kunt leggen. Wist ik maar precies hoe je een perfecte klank krijgt, dan maakte ik ze eenvoudig allemaal zó en was ik een rijk man. Maar nee, in werkelijkheid is het is toch iedere keer weer zoeken. Ik streef ernaar ooit een kwaliteit van honderd procent te halen: dat lukt waarschijnlijk niet, maar tegelijkertijd is het wel mijn doel."

Als de klank van de beker goed is, begint het vijlen, schuren en polijsten van het bekergedeelte. Als dat gereed is, worden de mondstukbuis, pompen bochten, steunen, etc vervaardigd. Het ventielhuis wordt elders geproduceerd, speciaal afgestemd op de maten van Van Laar. Ook het mondstuk maakt Van Laar niet zelf: de meeste muzikanten hebben al hun eigen favoriete mondstuk.

PERSOONLIJK

Belangstellenden kunnen in Margraten verschillende instrumenten uitproberen. Zonodig wordt dat instrument vervolgens aan hun persoonlijke behoeftes aangepast. Hoewel van Laar nu al ruim 20 jaar instrumenten bouwt - waarvan sinds 1990 als zelfstandige trompetbouwer - blijft ieder instrument hem opnieuw fascineren en uitdagen. „Ik wil de beste zijn én tegelijkertijd ook proberen steeds beter te worden."

Maar hoe bezeten hij ook is van het vak, hij heeft ook nog

ruimte voor andere liefhebberijen: schilderen, wandelen, fietsen en zingen. „Dat moet ook wel, om blindheid te voorkomen. Je moet af en toe even adem halen."

Trompet spelen doet hij alleen nog voor zichzelf. Als ik nog in een harmonie of ander gezelschap zou zitten, zou iedereen me constant vragen even naar een kapot instrument te kijken, een busje olie of een rietje mee te nemen. Dan ben je niet meer voor je lol aan het spelen. Daar heb ik geen zin in."

Van het luisteren naar trompetmuziek kan hij nog wel heel erg genieten. „Wat sommigen met dit instrument kunnen, is onvoorstelbaar. Miles Davis was natuurlijk geweldig, maar dichterbij huis is ook Peter Masseurs van het Concertgebouw-orkest een indrukwekkend voorbeeld. Hij haalt een ongekend geluid uit zijn instrument. Hij vormt een totale eenheid met zijn trompet. Dat is een gave die hooguit vijf of zes trompetspelers op de honderd hebben. Ja, en dat die man dan op een Hub van Laar speelt, dat vind ik echt een heel grote eer. Hij verheft mijn instrument daarmee tot een kunstwerk."

Tekst: Edith van Zalinge

Fotografie: John Dummer